plele aduse la explicarea ce am dat rom. *urdă* în legătură cu v. gr. ὀρ(ρ)ώδης < ὀρ(ρ)ός. Afară de rom. *urmă* < v. gr. ὁσμή (*ὀρμή) etc. mai amintim aici pe arom. *murnu* < lat. **morĭnus* (*CDDE, REW*, s. v.), rom. *mură* < lat. *mōrum*, rom. *curte*, alb. *kurt* etc. < lat. **curtis -em* < clas. *cohors, cohortem* (cf. *CDDE* 464, unde se adaugă „cu trecerea încă neexplicată a lui *o* la *u*"). Probabil că acest fenomen stă în legătură cu influenţa vreunui dialect v. gr. asupra lat. vulg., fiindcă se vede mai ales la cuvinte v. gr. pătrunse în latină. Chiar lat. *morum* (*morus*) este împrumutat din gr. μόρον, cum a arătat Claussen şi cum admite şi Walde (v. *Etym. Wb. lat. Spr.*[2] 495)

G. Giuglea.

Articole mărunte.

Forma de conjugare „ei face".

Intrebuinţarea formei de la singular la plural, în persoana a treia a verbelor de conjugările II-IV, e un fenomen foarte obicinuit, cu deosebire în Muntenia şi în Transilvania de sud. Conjugarea „ei face" în loc de „ei fac" se răspândeşte din ce în ce mai mult şi e una dintre cele mai dese „greşeli" pe care o fac chiar cărturarii din regiunile amintite, în graiul familiar şi mai puţin îngrijit.

Explicarea care se dă de obiceiu e următoarea: deoarece la conj. I avem *el cântă* şi *ei cântă*, această egalitate la singular şi la plural, a atras după sine o egalitate a persoanei a treia, în cele două numere, şi la celelalte conjugări.

Explicarea e simplă — prea simplă, mi se pare, ca să fie mulţumitoare. Intr'adevăr, cel ce cunoaşte limba română, trebue să constate că ea se caracterizează tocmai printr'o pronunţată tendinţă de a aveà pentru diferite funcţiuni morfologice expresiuni formale cât mai distincte. Orice mijloc formal, fie el o dezinenţă sau o modificare a tulpinei, este binevenit şi repede generalizat: *fată-fete*, atrage după sine pe *faţă-feţe*; schimbările pe care le produce dezinenţa *i* la sfârşitul tulpinei şi influenţa ei asupra vocalei tonice *(roată-roţi, stradă-străzi)* e cauza întrebuinţării tot mai mari a plurarelor în *-i* la feminine, etc. (cf. şi DR. II 37 s. u.). In consonantă deci cu această tendinţă generală a

BDD-A14693 © 1922-1923 Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul"
Provided by Diacronia.ro & www.dacoromanica.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:50:53

limbei noastre, ne-am aşteptă să întâlnim tocmai cazul invers: deosebirea formală între persoana 3 la singular şi la plural la celelalte conjugări să atragă după sine o distincţie analogă la conj I.

De fapt, aşa s'a şi întâmplat în dialectul istroromân, unde se conjugă numai *ie* (= el) *căntę*, dar *iel'* (= ei) *căntu*. Dar şi la noi se observă tendinţa aceasta. Forma *ei zbor* în loc de *ei zboară* este, în poezia lui Alecsandri cel puţin, generală. Tot astfel, egalitatea persoanei 3, la singular şi plural, în imperfect (*cantabat* şi *cantabant* > *cântà*) e evitată, în limba literară cel puţin (*el cântà — ei cântau*), în care toate celelalte verbe s'au orientat după verbul ajutător (*habet* > *a*, *habunt* > *au*) când erà enclitic (*el cântat-a — ei cântat-au*). In dialecte avem şi forme ca *ei sântără*, *au fostără*, cu *-ără* introdus de la aorist în pers. 3 din plur, spre a evità omonimia cu alte persoane (*eu sânt*, *el a fost*).

Dacă împotriva acestei tendinţe generale, vedem cum conjugarea „ei face" se răspândeşte tot mai mult, cauza trebue să fie alta decât proporţionalitatea. Ea este, cred, de natură sintactică. Observând pe soţie-mea, când în graiul familiar şi neîngrijit face astfel de „greşeli", am băgat de seamă că mai adesea ele se ivesc la verbe unipersonale, deci în exemple ca următoarele: *mă doare... picioarele*; *nu-mi place... vorbele astea; e îngrozitor cum arde... atâtea case la Bucureşti*. Avem a face, în mod evident, cu un anacolut, cu schimbarea construcţiei unipersonală în personală. „Picioarele" în propoziţia dintâiu, nu e propriu zis subiectul lui „mă doare", precum „atâtea case" nu e complementul propriu zis al lui „arde" în propoziţia din urmă, ci aceste verbe au fost întrebuinţate mai întâiu impersonal şi numai nevoia de a precizà mai bine a făcut pe vorbitoare să mai exprime, ca un fel de complinire, substantivele care ne fac impresia că tulburà acordul.

S. Puşcariu

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Schimbarea accentului în aud.

Diftongul latin *au* s'a păstrat supt accent ca *áu* (dialectal şi *áo*), cu menţinerea accentului pe *a*, indiferent dacă el se mai pronunţă ca diftong sau dacă e rostit azi bisilab: *adáug*, *áu*, *áur*, *áustru*, *cáuc*, *gráur*, *láud*, *láur*, *răpáus*, *táur* şi secundar: *dáu*, *fáur*, *scáun*, *stáu*, *stául* etc.

BDD-A14693 © 1922-1923 Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul"
Provided by Diacronia.ro & www.dacoromanica.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:50:53